

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2007. május 9.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot**.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszlelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszlelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszlelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszlelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható és két válaszlelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszlelemért 1-1 pont adható;

- ha 1 pont adható és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-val kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használta a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata stb.) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni:

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásoknál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmazza az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolati egység befejezhető és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(2)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a három esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** (Ha az összesített vizsgapontszám 0,5-re végződik, nem kell kerekíteni.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat! (Ha a feladatlap összpontszáma 0,5-re végződik, akkor sem kell kerekíteni.)

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Népvándorlás (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

- a) 1. hunok 2. vandálok
 b) Pannónia
 c) avarok *vagy* magyarok

2. Humanizmus és reneszánsz (Összesen 4 pont.)

- a) 1, 3 (*A sorrend nem számít.*) (Elemenként 0,5 pont.)
 b) humanizmus (1 pont)
 c) 2. (1 pont)
 d) (*Csak a teljesen helyes sorrend esetén jár az 1 pont.*)

Korstílus	Sorszám
barokk	4.
gótika	2.
reneszánsz	3.
román	1.

3. Középkori fogalmak azonosítása (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Fogalmak	A forrás sorszáma
a) bencés rend	2.
b) céh	5.
c) eretnekség	1.
d) skolasztika	3.

4. Nagy földrajzi felfedezések (Összesen 4 pont.)

- a) (Soronként 0,5 pont.) (*Csak akkor jár a pont, ha mindkét elem helyes.*)

Az útvonal betűjele a vaktérképen	A felfedező neve	A felfedezőút eredménye
A	Vasco da Gama	Eljut Indiába (Afrika megkerülésével).
B	Bartolomeo Diaz	Eljut Afrika csücskéig, a Jóreménység-fokáig.
C	Kolumbusz Kristóf	Egy új kontinens (Amerika) felfedezése.

- b) (Elemenként 0,5 pont.)

1. igaz 2. hamis 3. igaz 4. hamis 5. hamis

5. Úrbéri rendelet (Összesen 4 pont.)

- a) robot, kilenced (Elemenként 1 pont.)
 b) 2. majorság (1 pont)
 c) Az állami adóalap védelmét szolgálta a rendelet. (*Bármely helyes válasz elfogadható.*) (1 pont)

6. A francia alkotmányos monarchia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) hamis b) igaz c) igaz d) hamis

7. Pesti forradalom, Pest–Buda–Bécs (Összesen 4 pont.)

- a) Nem, mert az 1848. évi európai forradalmi hullám a kontinens több nagyvárosában (pl. Párizs, Bécs, Berlin, Milánó) felkelésekhez vezetett. *(Bármely helyes válasz elfogadható.)* (1 pont)
b) V. Ferdinánd (1 pont)
c) Pl. mindenkinek hozzá kell járulnia a közterhekhez (függetlenül származási viszonyaitól). *(Minden egyéb lényegileg megegyező válasz elfogadható.)* (1 pont)
d) Pl.: Petőfi Sándor, Irányi Dániel, Irinyi József, Vasvári Pál. *(Bármilyen helyes válasz elfogadható!)* (Elemenként 0,5 pont)

8. Gazdasági világválság (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) Egyesült Államok (USA) vagy Németország
b) Németország vagy Egyesült Államok (USA)
c) Nagy-Britannia
d) Németország
e) Egyesült Államok (USA)
f) Magyarország
g) agrárrolló
h) ipari termékek (iparcikkek)

9. A német megszállás, nyilas hatalomátvétel (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) kisebb
b) Veessenmayer
c) háborúból való kilépést/kiugrást
d) hitt *(Minden egyéb lényegileg megegyező válasz elfogadható.)*

10. Az 1945 utáni korszak (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) 1. adatsor
b) 2. adatsor
c) 3. adatsor
d) 1. adatsor vagy 2. adatsor
e) 3. adatsor
f) Egyik sem.

11. Az Európai Unió (Összesen 4 pont.)

- a) 1) Európai Unió Tanácsa 2) Bizottság 3) Európai Parlament (Elemenként 0,5 pont.)
b) 1957 (0,5 pont)
c) 1) Európai Bizottság 2) Európai Számvevőszék (Elemenként 1 pont.)

12. Társadalmi változások (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1. kb. 500 (ezer) fő 2. kb. 19%
b) 1. a munkavállalók által fizetett járulék 2. állami forrás

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Amerika korai gyarmatosítása (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az amerikai kontinens indián őslakosságának életében az európaiak megjelenését követő radikális változásokat mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tartalmaz (pl.: az európaiak kincshűségének következtében elpusztult a helyi lakosság jelentős hányada, beindult a kincsek elhurcolása, az ültetvényes gazdálkodás és a rabszolga kereskedelem. Mindez hittérítő tevékenységgel társult.).</p>	0–4
Tájékozódás térben, időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Amerika felfedezése 1492-ben történt. A felfedezés következtében lezajlott változások színhelyeként a spanyolok által Amerikában meghódított területeket vagy Közép- és Dél-Amerikát nevezi meg.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat (felfedező, nemesfém bányászat, erőszak, kegyetlen bánásmód stb.) illetve a témához tartozó fogalmakat. (hódító/konkviztádor, ültetvény, rabszolga kereskedelem, gyarmatosítás stb.).</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy a spanyol vagy portugál hódítók megjelenése teljesen megváltoztatta a helyiek életét: nemesfém bányákat létesítettek, rabszolga munkaerőt alkalmaztak, ennek biztosítására megkezdődött az afrikaiak tömeges behurcolása; <i>vagy</i> a hódítók kegyetlenkedtek az őslakosokkal, és mivel jobbak voltak a fegyvereik, sorra gyilkolták őket; <i>vagy</i> a hit terjesztésére újabb terek nyíltak, de az őslakosok a hódítókat azonosították a kereszténységgel, ezért ellenségesen viselkedtek a térítőkkal.</p>	0–4
Eseményeket alakító tényezők	<p>M A vizsgázó bemutatja az amerikai kontinens indián őslakosságának életében az európaiak megjelenését követő radikális változásokat és annak okait.</p> <p>T Pl.: rámutat, hogy az európaiak aranyéhsége elvezetett a nemesfémek nagyarányú bányászatához. Ehhez azonban rabszolgamunkára volt szükség, mivel az indiánok nem tudtak megbirkózni a nagyon nehéz munkakörülményekkel.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a járványok és a kegyetlen bánásmód következtében drasztikusan csökkent a kontinens lakossága, vagy utal arra, hogy hasonló rabszolgamunkára van szükség az újonnan létrehozott ültetvényeken.</p>	0–6

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos helyesírási hibákat.	0–2
A FELDATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. Szövetségi rendszerek (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháború szövetségi rendszerét és az egyes szövetségek gazdasági potenciálját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: feltárja a gazdasági potenciál és a hatalmi erőviszonyok közötti összefüggéseket).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a szövetségi rendszerek kialakulását (központi hatalmak vagy antant) és az első világháború időpontját (1914–18), és elhelyezi térben az egyes szövetségi rendszereket.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a korszakra vonatkozó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat pl.: szövetségi rendszer, állóháború, gazdasági potenciál, hátország) és a témához kapcsolódó szakkifejezéseket pl.: antant, központi hatalmak, gyarmatbirodalom, egyenlőtlen fejlődés.	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti a forrásokban található információkat és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti az egyes szövetségek gazdasági jellemzőit, és megállapítja, hogy az antant hatalmak gazdasági háttere (népesség, nemzeti jövedelem) felülmúlta a központi hatalmakét, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a német szövetségi rendszer a kontinensre korlátozódott, miközben világpolitikai célokat tűzött ki, és megállapítja, hogy a német szövetségi rendszert az antant minden oldalról körbezárta.	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja és elemzi a szövetségi rendszerek gazdasági potenciálját és esélyeit meghatározó tényezőket. T Pl. rögzíti, hogy gyarmati versengésben az antant korábban indult és a korszakban is gyorsabb ütemben hódított, mint Németország, és megállapítja, hogy ez jelentősen növelte az antant esélyeit. T Pl.: rögzíti, hogy az antant nagyobb tartalékokkal rendelkezett, és megállapítja, hogy az elhúzódó háború az antantnak kedvezett a villámháborúra építő központi hatalmakkal szemben, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a korszak legjelentősebb gazdasági hatalmává az Amerikai Egyesült Államok vált, és megállapítja, hogy a két szövetségi rendszer	0–6

	közötti összecsapást döntően az USA állásfoglalása döntötte el.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. A honfoglalás (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a honfoglalás okait és előzményeit mutatja be és elemzi. A források és ismeretei alapján lényegi következtetéseket állapít meg (pl.: a külső támadások és a honfoglalás közötti kapcsolat).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a honfoglalás időpontját (895–900), említést tesz a Kárpát-medence természeti/etnikai viszonyaira vagy a térség geopolitikai sajátosságaira (pl.: bizánci és keleti frank érdekszféra, nincs egységes államalakulat).	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat pl.: állam, hadjárat, etnikum, félnomád, illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket pl.: törzs, törzsszövetség, fejedelem, besenyők, szlávok.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a honfoglalást megelőzően a magyarok a Balkánon harcoltak, a besenyő támadás váratlanul érte az etelközi magyarokat, és megállapítja, hogy a honfoglalás hosszabb ideig, több szakaszban zajlott le.	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja és elemzi a honfoglalást előidéző okokat. T Pl.: rögzíti, hogy a Kárpát-medence előterébe érkező magyarok részt vettek a környező államok háborúiban (bizánci–bolgár harcok), a magyar seregek balkáni jelenléte váltotta ki a besenyő támadást, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a keletről érkező nomád népek nyomása kényszerítette a magyarokat a Kárpát-medencébe. T Pl.: rögzíti, hogy a nomád magyar törzsek Etelközben törzsszövetséget hoztak létre, és megállapítja, hogy ez jelentősen megnövelte erejüket, ami hozzájárult a honfoglalás sikeréhez, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a Kárpát-medencében nem volt erős államalakulat, és megállapítja, hogy ez a kedvező természetföldrajzi adottságokkal együtt tette vonzóvá a területet a honfoglalók számára.	0–6

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. Hunyadi János harcai (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Hunyadi János törökellenes küzdelmeit mutatja be és elemzi. Válaszában feltárja a kedvezőtlen nemzetközi erőviszonyokat (török katonai túlerő, a Balkán helyzete, az európai összefogás hiánya). Bemutatja Hunyadi legfontosabb támadó és védekező hadműveleteinek céljait és eredményeit (pl.: ütköző államok létrehozása). A vizsgázó válaszában felhasználja és értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Hunyadi törökellenes harcai a XV. század közepére (1442–1456) esnek és utal arra, hogy a török ekkorra a déli végvári vonal közelébe jutott balkáni hódításai révén, s ezzel veszélybe került a középkori Magyar Királyság.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat pl.: oszmán-török, hadjárat, végvár, diplomácia, illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket pl.: végvári vonal, janicsár, szpáhi, reguláris haderő.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a kortársak vélekedése szerint is a török jelentős túlerővel rendelkezett, és megállapítja, hogy a Magyar Királyság önmagában nem verhetette vissza hosszú távon a törököt. T Pl.: rögzíti, hogy történtek diplomáciai kísérletek az európai összefogás előmozdítására, és megállapítja hogy ezek nem jártak sikerrel. T Pl.: rögzíti Hunyadi jelentős hadműveleteit és jellemzőiket, és megállapítja, hogy hadjáratai eredményeként sikerült a török haderőt távol tartani Magyarországtól.	0–8

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja Hunyadi hadjáratainak céljait, összefüggésbe hozva ezeket a balkáni török terjeszkedés aktuális helyzetével. A nemzetközi erőviszonyok tükrében értékeli a hadműveletek eredményeit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az Oszmán Birodalom fénykorát éli a tárgyalt időszakban, és megállapítja, hogy balkáni hódításai révén (pl. Bizánc elfoglalása) a korszakban teljes mértékben berendezkedik a Balkánon, s így már közvetlenül Magyarország déli határait fenyegeti.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a magyar rendi állam állt szemben egy despotikus hatalommal, és megállapítja, hogy az utóbbi sokkal inkább alkalmas volt az erők koncentrálására, ami tovább csökkentette Magyarország esélyeit, <i>vagy</i> rögzíti, hogy Hunyadi János Zsigmond politikáját követve igyekezett fenntartani az ütközőállamok rendszerét, és megállapítja, hogy hadjáratai jelentős részben ezt szolgálták.</p> <p>T Pl.: rögzíti Hunyadi János személyes indítékait, anyagi lehetőségeit, hadvezéri képességeit, stratégiai elképzeléseit, és megállapítja, hogy kiemelkedő képességeinek és helytállásának döntő szerepe volt a sikerekben.</p> <p>T Pl.: Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival alátámasztja, kiegészíti elemzését.</p>	<p>0–10</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0–8</p>
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>42</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>21</p>

17. Az áprilisi törvények (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az áprilisi törvények által bevezetett választójogot mutatja be és elemzi. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: a kor követelményeinek megfelelően a népképviselő választójogot jelentett).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a márciusi forradalmat követően az áprilisi törvényeket 1848. április 11-én szentesítette az uralkodó. Utal arra, hogy Magyarország ekkor a Habsburg Birodalom része volt, <i>vagy</i> hogy az áprilisi törvények Magyarország egészére vonatkoztak.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat pl.: forradalom, törvény, nemes, polgár, jobbágy, illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket pl.: választójog, népképviselő, census.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a választójogot vagyoni cenzushoz kötötték, és megállapítja, hogy jelentős mértékben kiterjesztették a választójogot, mert az a származás helyett vagyoni és műveltségi kikötéseket tartalmazott, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a korábban választójoggal rendelkezőket (nemesség és polgárság) a törvény meghagyja jogaiban, és megállapítja, hogy a jogkiterjesztés nem vett el korábbi jogokat.	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó elemzi és értékeli a választójog társadalmi és politikai összetevőit. T Pl.: rögzíti, hogy a népképviselő a vagyoni és műveltségi cenzuson alapult, és megállapítja, hogy ez a kor szokásainak megfelelő volt, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a választójog a nőkre nem terjedt ki, és megállapítja, hogy ez megfelelt a kor szokásainak. T Pl.: rögzíti, hogy a népképviselő bevezetése révén jelentős csoportok (pl.: mesterek, telkes jobbágyok, értelmiség) nyert politikai jogokat, és megállapítja, hogy ezzel Magyarországon megteremtődtek a polgári parlamentarizmus alapjai, <i>vagy</i> a választójogot nem kötötték etnikai hovatartozáshoz, a választhatóság azonban a magyar nyelvtudás függvénye volt, és megállapítja, hogy az utóbbi megszorítás a nemzetiségi vezetőréteg ellenszenvét váltotta ki.	0–6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. Nemzetiségi kérdés a dualizmus korában (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori nemzetiségi viszonyokat meghatározó jellemzőket elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a nemzetiségek jogállásának fő elemeit.</p> <p>Az elemzés feltárja a nemzetiségek politikai, társadalmi helyzetét és az ezek közötti összefüggéseket (pl.: a kisbirtokosok, illetve földnélküliek nagyobb arányban tartoztak valamely nemzetiséghez, mint a magyar származásúak).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a dualizmus korszaka az 1867-es kiegyezéstől az első világháborúig (1914–18) tart, bemutatja a nemzetiségi kérdés térbeli vonatkozásait (pl.: az egyes nemzetiségek térbeli elhelyezkedése).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat pl.: törvény, választások, etnikum, autonómia, illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket pl.: nemzetiségi törvény, magyar–horvát kiegyezés, kollektív jog, egyéni jog, egy politikai nemzet.</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a dualizmus kezdeti szakaszában fontos pozitív kezdeményezések születtek a nemzetiségek érdekében, és megállapítja, hogy ez lehetővé tette a horvátok parlamenti képviselét és a nemzetiségi oktatást.</p> <p>T Pl.: rögzíti a nemzetiségek társadalmi összetételének sajátosságait, és megállapítja, hogy jelentős eltérés volt az egyes társadalmi csoportok etnikai összetételében.</p> <p>T Pl.: rögzíti az ország 1910-es etnikai összetételét, és megállapítja, hogy a magyarok csak Horvátország nélkül rendelkeztek abszolút többséggel.</p>	0–8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja és elemzi a dualizmus kori nemzetiségi viszonyok jellemzőit, elemzi a nemzetiségek jogi, társadalmi, gazdasági helyzetét.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy kezdetben Magyarországon liberális nemzetiségi politikát folytattak, s ennek legfőbb jellemzője volt, hogy az egy politikai nemzet álláspontjára helyezkedtek, mindeközben számos politikai s egyéb egyéni jogot biztosítottak a nemzetiségeknek, és megállapítja, hogy a reformok (horvátok parlamenti képvisellete, Eötvös-féle oktatási törvény) egész Európában példaértékű események voltak.</p>	0–10

	<p>T Pl.: felismeri, hogy a nemzetiségiak zömében a kevésbé vagyonos rétegekhez tartoztak (kivétel zsidók és németek), és megállapítja, hogy ennek nyomán a vagyoni különbségek is könnyen nemzetiségi aspektust ölthettek.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a korszak nemzetállami törekvései a magyar vezető réteget is áthatották, és megállapítja, hogy a dualizmus során részben nem tartották be, részben szűkíteni igyekeztek az 1868-as szabályozást.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. A két világháború közti (1921–1938) magyar külpolitika (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a két világháború közti magyar külpolitika elvi alapjait és lehetséges szövetségeseit mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: a béke revíziójára a szomszédok és a győztesek nem voltak hajlandóak, így a magyar külpolitika az olasz fasiszmushoz, majd a német nácizmushoz közeledett).</p>	0–4
Tájékozódás térben, időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, helyesen állítja fel az időrendet.</p> <p>T Rögzíti a trianoni békeszerződés időpontját (1920. június 4.), az első bécsi döntés időpontját, és bemutatja a Kárpát-medence etnikai jellemzőit, <i>vagy</i> a korszak nagyhatalmi viszonyainak területi jellemzőit térségünkben.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat pl.: barátsági szerződés, egyezmény, hatalmi befolyás, illetve a témához tartozó konkrét fogalmakat pl.: Népszövetség, tengelyhatalmak, revízió.</p>	0–4

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti a magyar vezető réteg elképzeléseinek jellemzőit, és megállapítja, hogy Magyarország a békét követően ellenséges környezetbe került, és megállapítja hogy kitörési lehetőséget a húszas években a fasiszta Olaszország, a harmincas években a náci Németország jelentett.</p>	0–4
Eseményeket alakító tényezők	<p>M A vizsgázó bemutatja és elemzi a magyar külpolitika elvi alapjait és ezek külpolitikai összetevőit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, a trianoni béke súlyos következményeit, és megállapítja, hogy a revízió kérdése elől egyetlen politikai erő sem térhetett ki a korszakban.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Trianon ellen történő tiltakozás, illetve az integrálódás a Népszövetségbe meghatározó részei a korszak külpolitikájának, és megállapítja hogy a magyar külpolitika alapvető kérdésének tekinthető revízió megvalósításának módozatai alapvetően a térség nemzetközi viszonyaitól függttek.</p>	0–6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. A magyarországi rendszerváltás (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az 1956-os forradalom és a rendszerváltás követeléseit veti egybe.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be, hogy hasonló szándékok vezették mindkét mozgalmat.</p> <p>Az elemzés feltárja a hasonlóságok és különbségek lényegi vonatkozásait, pl.: a nemzeti függetlenség és a demokrácia helyreállításának követelése, forradalom és kompromisszum.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy 1956 a Rákosi-rendszer, 1989 pedig a Kádár-korszak bukását jelentette, és utal rá, hogy ezekben a korszakokban Magyarország a szovjet tömb része volt.</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat, pl.: forradalom, demokrácia, szabadságharc, illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket pl.: semlegesség, Varsói Szerződés, felkelés, rendszerváltozás, államforma, többpártrendszer, szabadságjogok.</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti 1956 jellemző követeléseit, pl. egyenrangú viszony a Szovjetunióval, Nagy Imre kormányfővé választása, demokrácia, és megállapítja, hogy az egyetemi ifjúság alapvetően a nemzeti függetlenséget és demokratikus átalakulást követelte.</p> <p>T Pl.: rögzíti a rendszerváltozás alapvető követeléseit, pl.: többpártrendszer, emberi jogok biztosítása, semlegesség, és megállapítja, hogy a követelések alapvetően a polgári demokrácia megteremtésére irányultak.</p> <p>T Pl.: összeveti a két korszak követeléseit: alapvető vonásaikban megegyeztek (nemzeti függetlenség és demokrácia), másokban különböztek (tulajdonviszonyok megváltoztatása, a reformkommunisták vezető szerepe), és megállapítja, hogy az 1989-es változások egyértelműen a polgári rendszer kiépítését és a Szovjetuniótól való teljes elszakadást fogalmazzák meg.</p>	0–8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a két mozgalom törekvéseinek hátterét és utal a meghatározó jelentőségű következményekre.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a Rákosi-rendszer politikai, társadalmi és gazdasági válsága indította el az 1956-os forradalmat, és megállapítja, hogy a párton belüli ellentétek és az „utca”, a felkelők együttes fellépése eredményezte a forradalom sikereit.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a nemzetközi viszonyok változásai is hozzájárultak a forradalom kitöréséhez (pl.: SZKP XX. kongresszusa, osztrák államszerződés aláírása) és megállapítja, hogy a kétpólusú világ körülményei nem tették lehetővé a forradalom győzelmét.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a rendszerváltozás sikerében a kül- és belpolitikai tényezők egyaránt szerepet játszottak, pl.: a szovjetrendszer válsága, a hidegháború elvesztése, Magyarország gazdasági összeomlása, és megállapítja, hogy a külső és belső hatások együttesen lehetővé tették a polgári demokrácia kiépítését és Magyarország önállóságának visszaszerzését.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–10

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21